

WASA DAGBLAD

Nr 33

Söndagen den 18 augusti 2024

ISSN 2954-2448

**Konstens natt
15.8.2024**

**Mediespråk i Vasa i
januari 2025**

**HÄR FINNS VI:
vpress.ovh**

**Vill Du bli
blog-skribent?
Välkommen till
Wasa
Dagblad!**

**32
informativa
sidor!**

Nya riktlinjer för journalistiken: Transparensens och ansvars-kännandets triumf

I Finland har nya riktlinjer för journalistiken trätt i kraft, vilket innebär viktiga förändringar och tillägg. Riktlinjerna svarar inte bara mot de utmaningar som moderna medier står inför, utan stärker också vikten av ansvar, transparens och etik i det redaktionella arbetet. Detta är ett steg i rätt riktning för både yrkesverksamma inom journalistiken och för allmänheten.

Transparens i finansieringen – leveransberoende är en prioritet

En av de viktigaste förändringarna är riktlinjerna som tillåter en extern finansiär för redaktionellt arbete, men bara under vissa förutsättningar. Det är viktigt att givaren lyfts fram om ett ämne som hör till givarens intresseområde väljs ut för diskussion. Detta är ett välkommet tillskott som förbättrar transparensen i det redaktionella arbetet. Det hindrar tittare och läsare från att misstänka att redaktionellt innehåll är dold reklam eller dikterat av en finansiär.

Samtidigt betonar riktlinjerna att oavsett finansiär så ska journalistiska beslut fattas på redaktionen. Detta påminner oss om en av journalistikens grundpelare: den måste vara oberoende och fri från yttre påtryckningar. Att upprätthålla det redaktionella oberoendet är avgörande för att publiken ska ha förtroende för mediernas ärlighet och objektivitet.

Diskretion och säkerhet – respekt för människor först

En annan betydande förändring gäller nyhetsrapporteringen om sjukdomsfall och dödsfall samt olyckor och brott. I de nya riktlinjerna understryks vikten av diskretion och respekt för offren. Detta är särskilt viktigt i en tid då

mediekonsumtionen är konstant och snabb. Nyheter som sprids direkt kan lämna bestående spår och får inte ske på bekostnad av de drabbade.

Dessutom har det preciserats hur allmänheten ska delta i nyhetsrapporteringen. Om information eller material begärs av allmänheten, till exempel på en olycksplats, ska allmänheten instrueras att agera på ett sådant sätt att säkerheten inte äventyras. Detta är ett viktigt steg som ökar ansvarsutkrävandet och förhindrar situationer där allmänhetens deltagande kan leda till farliga konsekvenser. Det förhindrar också att nyhetsrapporteringen blir oetisk eller sensationalistisk.

Varning för Ordets makt – Skydd av liv och hälsa

Särskild försiktighet bör iakttagas i situationer där rapportering i nyheterna kan äventyra någons liv eller hälsa. Den här vägledningen återspeglar en djup förståelse för vilken inverkan journalistik har på människor. Journalister är ofta pressade att producera nyheter snabbt, men i dessa fall måste du bromsa och överväga om det är värt risken att publicera nyheterna.

Sådana riktlinjer visar att journalistiken har ett stort ansvar för att värna om människors säkerhet och välbefinnande. Det är inte bara en bra princip, utan också en påminnelse om att journalistiken alltid ska sätta människors välmående i första rummet.

Publikationens fortlevnad – bevarande av historien

Sist men inte minst anger de nya riktlinjerna att publicerat redaktionellt innehåll inte får tas bort efter publiceringsdatumet om det inte finns särskilt vägande skäl. Denna riktlinje

betonar varaktigheten av publicerade nyheter och förhindrar att innehåll förvrängs eller tas bort i situationer där det inte är nödvändigt.

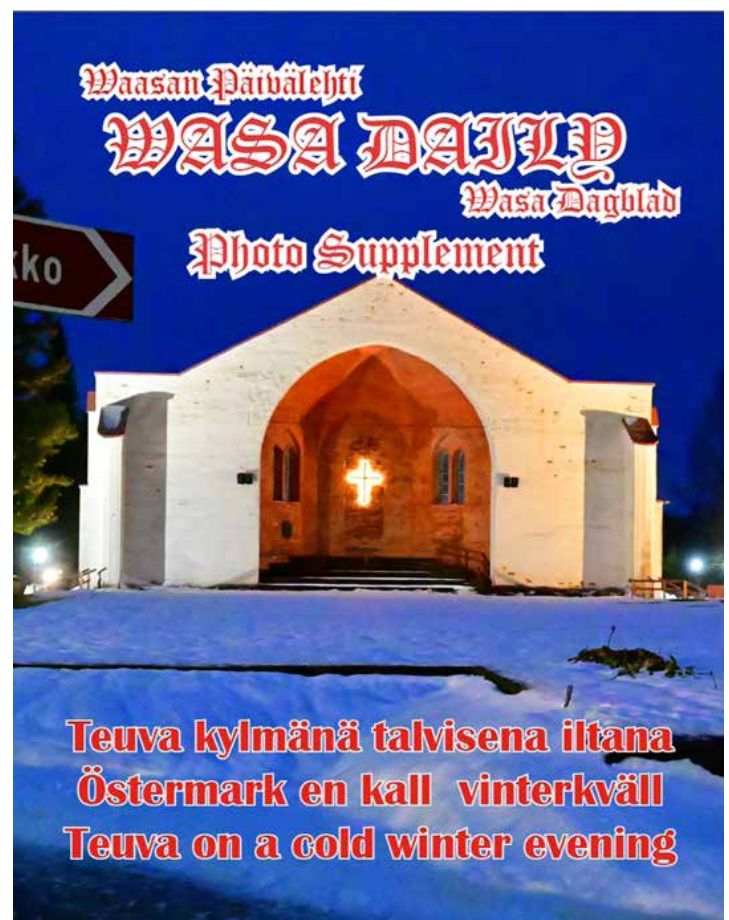
Publikationernas beständighet är en viktig princip som bevarar historien och säkerställer att medierna står fast vid det arbete de utför. Detta förhindrar också situationer där nyheter eller artiklar senare kan tas bort om de inte längre är politiskt eller ekonomiskt lämpliga.

Slutsats: Mot en mer ansvarsfull och transparent journalistik

De nya riktlinjerna för journalistiken är ett viktigt steg mot en mer ansvarsfull och transparent journalistik i Fin-

land. De svarar mot många av de utmaningar som dagens medier står inför och sätter viktiga gränser som skyddar allmänheten, nyhetsartiklar och journalisternas eget oberoende.

Det är glädjande att se att journalistikens principer – oberoende, etik och ansvar – fortfarande står i centrum, även om mediavärlden förändras snabbt. De nya riktlinjerna är ett utmärkt exempel på hur journalistiken kan anpassa sig till en föränderlig värld utan att förlora sina kärnvärden. De är en påminnelse om att god journalistik tjänar samhället, inte privata intressen, och att den alltid agerar ansvarsfullt och med respekt för människor.

NYHETER

En magisk natt för konsten den 15.8.2024

DENNA TIDNING KAN MAN LÄSA VAR SOM HELST:

Som här i Dhaka, Bangladesh

Veckans konstupplevelse:

Helene Schjerfbeck
10.7.1862 - 23.1.1946
Flickporträtt ; Flickhuvud, 1886

En ny väldigt liten stadsdel invigs i Vasaden 29 augusti!

I Metviksparken, strax intill skejtparken, pågår förberedelserna för den efterlängtade trafikparken och pumptrackbanan som snart står klara. Den 29 augusti är det dags för den högtidliga invigningen av dessa nya tillskott till Vasas stadsbild.

Trafikparken, som erbjuder en miniatyrversion av Vasas välbekanta byggnader i miniformat, är utformad för att ge barn en rolig och lärorik upplevelse. Pumptrackbanan, där besökare kan åka med cykel, skateboard, rullskridskor eller sparkcykel, är redan mycket efterfrågad av stadens invånare.

– Det är fint att pumptrackbanan intresserar och är efterlängtad, men ännu ett litet tag måste man ge sig till tåls. Medan byggarbetena pågår är det absolut förbjudet att vistas på byggplatsområdet, påminner arbetsledare Janne Mattila. Metvikens aktivitetspark har un-

der de senaste åren utvecklats till ett populärt område för rekreation och fysisk aktivitet. Här finns redan en skejtpark, som färdigtälldes 2021, och ett utegym. Med tillägget av trafikparken och pumptrackbanan förstärks parkens attraktionskraft ytterligare.

– Medan byggarbetena i trafikparken pågår är obehörig vistelse på dess byggplatsområde också förbjuden. För att arbetena ska bli klara i tid och tryggt är det viktigt att man orkar vänta till invigningen, påpekar ansvariga trädgårdsmästaren Kaj-Erik Grandell.

Framtiden ser ljus ut för Metvikens aktivitetspark. Planer finns redan för en äventyrsskog för barn, en pulkabacke, en utsiktspplats samt idrottsplaner och lekparker. Målet är att skapa en mångsidig och inspirerande miljö som uppmuntrar till rörelse och lek för alla åldrar.

Den officiella invigningen av trafikparken och pumptrackbanan äger rum den 29 augusti, då Vasaborna äntligen får ta del av dessa nya attraktioner som kommer att berika stadens fritidsutbud.

Källa: Vaasa.fi

Förändringar i Tikanojas konsthemsutställning "Österländsk andlighet"

I augusti visas den populära utställningen Österns andlighet på Tikanojas konsthem med konstförändringar som gör det möjligt att presentera nya konstverk. Den aktuella utställningen visas fram till söndagen den 18 augusti, varefter nya verk presenteras. Detta ger besökarna möjlighet att uppleva utställningen i nya dimensioner.

Nya verk och museivård
Bland de verk som utväxlas i augusti finns finstämda teckningar av Venny Soldan-Brofeldt (1863–1945), såsom "Anitras dans" och "Maggie som ängel / Den bevingade dansösen". De ersätts av nya verk av Soldan-Brofeldt, som "Anitra i orientalisk dräkt" och "Anitras dans, skiss". Utbytet grundar sig på museipraxis, enligt vilken ljuskänsliga verk inte får visas under långa perioder för att säkerställa att de bevaras.

Utställningen visas i sin nu-

varande form fram till söndagen den 18 augusti. Då ordnas en guidad visning på svenska kl. 13 och på finska kl. 14. Guidade turer ingår i entréavgiften. De nya verken visas från och med onsdagen den 21 augusti och utställningen pågår till och med den 27 oktober 2024.

Ett unikt kretslopp mot en ren planet

På gården till Tikanojas konsthem finns ett tillfälligt verk "Mot ett rent land" av den statsbelönade konstnären J.O. Mallander, som är en del av utställningen Österns andlighet. Verket visas till och med den 23 augusti. Mallander är känd som en pionjär inom miljökonst, och denna tegelinstallation är ett av cirka 60 liknande verk.

Verket är inspirerat av österländsk filosofi och buddhism och skildrar ett upplyst sinnestillstånd som kallas "det rena landet". Verket är placerat i form

av en mandala, och den tillhörande Buddha-symbolen vägleder betraktarens synvinkel. Efter arbetets slutdatum kommer dess tegelstenar att doneras till allmänheten onsdagen den 28 augusti, med början klockan 10, vilket återspeglar principen om generositet och materiell cirkulation.

Kommentar: Kulturarv och nya upplevelser

Utställningen "Österländsk andlighet" på Tikanojas konsthem erbjuder en unik möjlighet att dyka djupare in i den orientalistiska andlighetens teman och bekanta sig med betydande konsthistoria. Förändringarna i verken håller utställningen levande och dynamisk.

Bokbussen i Korsholm har en ny tidtabell

Denna trädde i kraft i måndags, den 12.8.

Tidtabellen hittas här:

https://korsholm.fi/wp-content/uploads/2024/08/Bokbussens-tidtabell_Kirjastoauton-aikataulu.pdf

Vasa stad finalist i European Green Leaf 2026

Vasa stad har nått en prestige-fylld position som en av finalisterna i tävlingen European Green Leaf 2026. Tävlingen, som organiseras av Europeiska kommissionen, syftar till att uppmärksamma europeiska städer som framgångsrikt arbetar med att möta miljöutmaningar, såsom klimatförändringar, föroreningar och förlusten av biologisk mångfald.

Vasa är en av sju städer som har kvalificerat sig som finalister i tävlingen, där fokus ligger på städernas ansträngningar att skapa hållbara och hälsosamma livsmiljöer. Detta är särskilt viktigt för en stad som Vasa, som sedan länge profilerat sig som Nordens energihuvudstad med en stark bas inom energiteknik.

– "Tävlingen Green Leaf är ett utmärkt sätt att lyfta fram Vasa som föregångare i klimat- och energifrågor. Vi är Nordens energihuvudstad och utöver vår energiteknikkompetens i världsklass vill vi nu också lyfta fram lösningar, med vilka vi skapar hälsosamma miljöer för våra invånare," säger Suvi Aho, chef för Vasa stadsstrategi- och områdesservice. Hon påpekar även att stadens innovativa dagvattenlösningar och världens miljövänligaste passagerarfärja, Aurora Botnia, är exempel på Vasa stads höga ambitionsnivå inom miljöarbete.

Johanna Punkari, energi- och klimatsakkunnig i Vasa stad, framhäver även värdet av den feedback städerna får genom tävlingen. – "Vi sökte också till tävlingen för att alla städer som sökt får värdefull respons av oberoende sakkunniga om hur effektiva deras miljöåtgärder är i förhållande till andra europeiska städer," säger hon.

Förutom Vasa tävlar städer som Agueda i Portugal, Saint-Quentin i Frankrike och Sant Boi de Llobregat i Spanien i kategorin för städer med färre än 100 000 invånare. I kategorin för städer

**De, som vet litet
mera
är
De, som läser Wasa
Dagblad**

med över 100 000 invånare tävlar Heilbronn i Tyskland, Guimarães i Portugal och Klagenfurt am Wörthersee i Österrike.

Vinnare tillkännages i oktober Finaliststäderna kommer i oktober att presentera sina miljöplaner och kommunikationsstrategier för juryn, med målet att vinna den eftertraktade titeln. Vinnarna tillkännages den 24 oktober 2024 i årets europeiska miljöhuvudstad, Valencia i Spanien.

Titeln European Green Leaf beviljas till en eller två städer, och de vinnande städerna belönas med 200 000 euro i prispengar samt får möjlighet att arrangera flera internationella evenemang under vinnåret.

För Vasa innebär finalplatsen redan ett viktigt erkännande för stadens arbete med hållbarhet och miljöfrågor, och hoppet om att kamma hem titeln är stort.

Vaccin mot fågelinfluensa fortfarande tillgängligt för riskgrupper i Österbotten

Österbottens välfärdsområde har påmint om att vaccinet mot fågelinfluensa fortfarande är gratis för personer som fyllt 18 år och som på grund av sitt yrke löper ökad risk att smittas.

I Österbotten hör uppskattningsvis 800 personer till en riskgrupp. Hittills har dock bara några tiotal fått vaccinet.

– Det låga intresset för vaccinet har varit överraskande, även om det är förståeligt när det är semestertider, säger Silvia Grönroos-Pada, överläkare för infektionssjukdomar. – Vi hoppas att personer som hör till riskgrupper söker sig till vaccinet nu i augusti. Det ger ett effektivt skydd mot allvarlig sjukdom.”

Vem kan delta? Det avgiftsfria vaccinet mot aviär influensa ges till personer som fyllt 18 år och som på grund av sitt yrke löper ökad risk att smittas, till exempel personer som arbetar på fjäderfägårdar eller laboratorier.

Varför vaccinera sig? Vaccinet mot fågelinfluensa ger ett effek-

tivt skydd mot allvarlig sjukdom som orsakas av fågelinfluensavirus. Det är särskilt viktigt för dem som löper högre risk att exponeras.

För mer information, kontakta din egen hälso- och sjukvård eller Österbottens välfärdsområde.

Ungdomars alkoholkonsumtion minskar enligt THL, men ny oro kring nikotinpåsar

Fler och fler unga dricker inte alls alkohol, men användningen av nikotinpåsar ökar.

En ny studie från Folkhälsan (THL) visar att allt färre unga i Finland dricker alkohol. Hela 35 procent av niondeklassarna uppger att de aldrig har druckit alkohol. Även rökningen har minskat.

Nikotinpåsar utgör ett nytt hot Det finns dock ett nytt oroande trend: användningen av nikotinpåsar har ökat kraftigt sedan försäljningsförbudet upphävdes 2023. Nu uppger en fjärdedel av niondeklassarna att de har använt nikotinpåsar.

Minskningen av berusningsdrickande har avstannat Även om allt färre unga dricker alkohol, har minskningen av berusningsdrickande avstannat. Andelen unga som dricker sig berusade varje vecka har till och med ökat något de senaste åren. Dessutom underskattar många unga de hälsorisker som är förknippade med överdrivet alkoholintag.

Vad betyder detta?

THL:s studie visar både positiva och negativa trender när det gäller ungas alkohol- och drogvanor. Det är glädjande att allt fler unga väljer att leva ett alkoholfritt liv, men ökningen av nikotinpåsanvändningen är oroande.

Vad händer härnäst?

Resultaten från studien understryker vikten av förebyggande arbete. Det är viktigt att erbjuda unga människor meningsfulla aktiviteter och stöd för

att göra hälsosamma val. När det gäller nikotinpåsar behövs mer forskning för att förstå de långsiktiga konsekvenserna av användningen och för att utveckla lämpliga regleringar.

Källor:

Europeisk skolundersökning om ungas alkohol- och drogvanor (ESPAD)

De, som vet litet
mera
är
De, som läser Wasa
Dagblad

Välfärdsområdet ordnar framtidswebbinarium

Österbottens framtid ur förenings-, organisationers och frivilligas perspektiv står i fokus när välfärdsområdet bjuder in till ett framtidswebbinarium den 29 augusti. Webbinalet, som hålls via Teams klockan 14-15.30, syftar till att ge en introduktion till ämnet inför höstens kommande workshoppar.

Under hösten 2024 kommer workshoppar att arrangeras på tre orter: Vörå kommun, Kristinestad och Vasa. Dessa workshoppar, som är ett samarbete mellan Österbottens Föreningar rf., Österbottens förbund, Aktion Österbotten, projektet Organisationernas sote-förändringstöd, Leader Yhyres rf. och Österbottens välfärdsområde, är öppna för alla organisationer, föreningar och frivilliga som är verksamma i regionen.

Resultaten från dessa workshoppar kommer att användas i Österbottens förbunds strategiarbete samt i utvecklingen av organisations- och frivilligverksamheten. Dessutom kommer de att spela en viktig roll i utvecklingen av Österbottens välfärdsområdes organisations- och partnerskapsarbete. För att skapa en trivsamt atmosfär och främja nätverkande serveras kaffe under workshopparna.

”Det här är en unik möjlighet för alla som är engagerade i föreningslivet och frivilligarbete i Österbotten att vara med och forma regionens framtid. Vi ser fram emot att höra olika perspektiv och idéer som kan bidra till ett ännu starkare och mer sammansvetsat samhälle,” säger en representant från Österbottens välfärdsområde.

Genom att delta i webinariet och workshopparna kan deltagarna aktivt bidra till att forma riktlinjerna för framtida utveckling och samarbete inom regionen. Alla intresserade uppmanas att delta och bidra med sina insikter och erfarenheter.

För mer information och för att anmäla sig till webinariet, besök Österbottens välfärdsområdes hemsida.

Studenter får billigare el

Många elbolag ger rabatter för studenter.

I Vasa Elektriskas elavtal för studenter är grundavgiften 50 % billigare än den normala grundavgiften.

Elavtalet för studenter är klimatvänligt och har ett koldioxidtryck som är lika med noll. Elavtalet för studenter ger ett elpris som är det samma i 12 månader, samma pris fast priserna annars kanske måste höjas i vinter.

Fanny Churbergs utställning i Stockholm

Den i Vasa födda 1800-talskonstnären Fanny Churbergs unika målningar med naturmotiv visas i Stockholm.

Sven-Harrys konstmuseums utställning ”Mot ett nytt landskap” pågår till och med den 15 september.

EVENEMANG

PÖRTOM KYRKA

Musik i Augustikvällen

Torsdag 15.8.24 kl 20
Barnabas Mebrahtu från Eritrea, sång
Mirella Rantamäki, sång
Torsdag 22.8.24 kl 20
Fredrik Teir, sång
Pörtomkören
Arr: Närpes Församlings Musikverksamhet

RITZ

23.8.2024 KL. 19

Framför havets ansikte - filmkonsert

unik filmkonsert där Österbottens Rytmorkester framför musik av kompositören Jussi Lampela för filmen Framför Meris ansikte! Filmen har texttrutor på finska och svenska.

Framför havet är en finsk stumfilm från 1926 i regi av Teuvo Puro. Filmen är baserad på Arvid Mörnes roman Inför havets anlete (1926) och hade premiär den 31 oktober 1926 på Capitoliumteatern i Helsingfors.
Kyrkoeshplanaden 22A, Vasa
www.ritz.fi

IX Jorma Panula internationella kapellmästartävling

3.-7.9.24
panulacompetition.fi

CELIKIVECKAN

2-8.9.2024
Många evenemang på många ställen
www.keliakialiitto.fi

RITZ

Fred 6.9.2024 19:00 - 21:30

”Stoppa cancer”-kon-

sert

Stoppa Cancer 2024 på Ritz är en välgörenhetskonsert arrangerad av Korsholms cancerklubb, vars intäkter går oavkortat till Österbottens cancerförening.

Abela, Cornelia Björk, Fredrik Furu, Edit Koskinen, Sofie Lundell, Lotta Borg, Månskensbonden, Sam´s Garage, Rebecka Sretenovic, Peter Svanström
Kyrkoeshplanaden 22A, Vasa
www.ritz.fi

KONSTRUNDAN

- Öppna ateljéer
- Avoimet ateljeet
- Open Studios

7-8.9.2024

Hundratals konstnärer bjuder in oss till sina ateljéer. Närmare 30 från Österbotten, bland andra Karin Lipkin-Forsén och Carina Ahlskog. Och Anders Lindman på Oskars klockgjuteri i Sundom.

www.konstrundan.fi

VASA STADSTEATER

CABARET-musikalen

Premiär 12.9.24
www.vaasankaupunginteatteri.fi

WASA TEATER TÅRTLJUS

Premiär 14.9.24
En dramakomedi som tar dig med på en resa genom en kvinnas liv, från det att hon är 17 till det att hon fyller 107. Gick på Broadway 2022 med namnet "Birthday Candles".

www.wasateater.fi

SEINÄJOKI STADSTEATER

Själö

Musikal om de brustna hjärtanäs ö
Premiär: 14.9.2024

Själö berättar om en tid för bara några generationer sedan. Musikalen utspelar sig i Skärgårdshavet, på ön Själö, där Finlands första mentalsjukhus var verksamt fram till 1962. Under de senaste 70 verksamhetsåren har Själö fungerat som ett slutet mentalsjukhus för kvinnor. Historierna om dessa kvinnor förtjänar att berättas. Om bara vi också kunde hålla hoppet lika ljusst som kvinnorna i Själö i sin egen slutna gemenskap. – Direktör Pauliina Salonius
<https://seinajoenkaupunginteatteri.fi/ohjelmisto/seili/>

WASA TEATER

Bellman – Är jag född så vill jag leva!

Premiär i Vasa: 3.10.2024
Tillsammans med Klockriketeatern erbjuder Wasa Teater en föreställning baserad på den svenska sångaren och poeten Carl Michael Bellmans liv och verk.

www.wasateater.fi

INTERNATIONELLA OPERADAGEN

25.10. 2024

Världsoperadagen firas den 25 oktober, på Georges Bizets och Johann Strauss II:s födelsedag
<https://www.worldoperaday.com/>

BOKMÄSSAN I HELSINGFORS

24-27.10.24
Helsingfors mässhall
<https://kirjamessut.messukeskus.com/>

LAUTASELLA-utställningen

Specialdietsmässan
Helsingfors Mässhall
26-27.10.24
www.keliakialiitto.fi/messut

VAASA LITTFEST

tila - tillstånd
13.-17.11.2024
vaasa.fi/littfest

RUSK

19-23.11.24
Kamarimusikkia Pietarsaaressa
Kaipun kauneus

Kansainvälistä luovuutta vuoden pimeimpään aikaan
ruskfestival.fi

TIKANOJA:

ÅRETS KONSTHÄNDELSE I VASA

Eero Järnefelts konstutställning öppnar 23.11.2024

MEDIESPRÅK 2025: seminarium XX

Vasa 22-23 januari 2025.
Mediespråk 2025 arrangeras av Svensk presstjänst och Centret för livslångt lärande vid Åbo Akademi i samarbete med Svenska Yle, Hufvudstadsbladet Ab, HSS Media, ÅU Media, Svenska folkskolans vänner, Stiftelsen för Åbo Akademi, Svenska kulturfonden, Harry Schaumans stiftelse och Konstsamfundet.
<https://www.mediesprak.fi/seminariet/>

KOKKOLAN SYYSKAMARI

21.-24.8.2024
<https://www.kokkolansyyskamari.com/>

KARLEBY VINTERACCORDEON

Karleby vinteraccordeo
8.-15.2.2025
<https://talviharmonikka.com/>

KORSHOLM MUSIC FESTIVAL

i juli 2025
<https://www.korsholmmusicfestival.fi/>

VILLA-AVSLUTNINGEN

Österbottens räddningsverk: Användningen av fyrverkerier i samband med villaavslutningen och Veneziaden 31.8.2024

Användningen av fyrverkeripjäser vid övriga tidpunkter än årsskiftet bör enligt kemikalie-säkerhetslagens (390/2005) 91 § på förhand anmälas till räddningsmyndigheten. Lagens 92 § möjliggör att räddningsmyndigheten tillåta användningen av fyrverkeripjäser vid vissa tidpunkter och på vissa platser utan anmälan till räddningsmyndigheten.

Enligt räddningslagen (379/2011) 6 § kan räddningsmyndigheten även förbjuda användning-en av öppen eld inom ringsväsendets område eller inom en del av det för viss tid.

Räddningsdirektören beslutar att på Österbottens räddningsverks område tillåts användning av fyrverkeripjäser utan skild anmälan under tiden 31.8.2024 kl. 18.00 - 24.00 under följande förutsättningar:

Under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för terrängbrand är användningen av fyrverkeripjäser förbjuden.

Fyrverkeripjäser får inte användas på förbudsområden, i centrum av tätorter, bostadsområden och inte heller i närheten av byggnader.

En kungörelse om användningen av fyrverkeripjäser och anmälningsförfarandet publiceras i områdets officiella tidningar och delas åt försäljningspunkterna innan försäljningen inleds.

MUSEUM

Sundom bygdeförening: Målares-husets invigning 10.8.2024

Beatrice Svarvar donerade detta hus till bydeföreningen år 2021. Huset kallades för "Målares" eftersom där hade bott en målare. Huset har ursprungligen stått på Jåfsbacken, och uppskattas vara 220 år gammalt.

För två år sedan flyttades huset till Sundom museums område och har sedan grundrenoverats. Renoveringen har kostat omkring 110.000€, men det mesta arbetet har gjorts som talkoarbete. Huset kommer att fungera som möteslokal för föreningen.

Och i går lördags var det tid för en högtidlig invigning av huset och en stor fest!

Föreningens ordförande Mia Wiik höll festtalet och för musiken svarade Sundom Spelmän, Hans Martin, Tilde Martois med flera. Juha Hartvik höll hälsningstalet och fungerade som konferencier.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Juli 2024: Den näst varmaste månaden globalt, nära rekordet från 2023

Enligt den senaste rapporten från Copernicus Climate Change Service var juli 2024 den näst varmaste månaden som någonsin registrerats globalt, endast något svalare än juli 2023. Med en genomsnittlig yttemperatur på 16,91°C var månaden 0,68°C över medelvärdet för juli under perioden 1991-2020 och bara 0,04°C kallare än rekordet från förra året.

Denna statistik markerar slutet på en anmärkningsvärd 13-månadersperiod där varje månad satte rekord som den varmaste av sitt slag sedan tillförlitliga mätningar började. Denna långvariga värmebölja är ovanlig men inte utan tidigare exempel – en liknande trend inträffade under den starka El Niño-händelsen 2015/2016.

En närmare titt på värmen

Även om juli 2024 inte överträffade det totala rekordet från juli 2023, noterades ändå jordens två varmaste dagar någonsin, med globala medeltemperaturer på 17,16°C och 17,15°C den 22 och 23 juli. Med tanke på den lilla skillnaden och den inneboende osäkerheten i data är det omöjligt att med säkerhet säga vilken dag som var varmare, men betydelsen av en sådan extrem värme är tydlig.

Denna juli var också en påminnelse om den pågående trenden med stigande temperaturer. Månaden var 1,48°C varmare än det uppskattade förindustriella genoms-

nittet (1850-1900), en dyster indikator på hur mycket den globala temperaturen har förändrats på grund av mänsklig aktivitet.

Året hittills och vad som väntar

Den bredare bilden för 2024 är lika oroande. Årets globala temperaturavvikelse (januari-juli) är 0,70°C över medelvärdet för 1991-2020, vilket gör det 0,27°C varmare än samma period 2023. Denna avvikelse antyder att 2024 är på väg att potentiellt överträffa 2023 som det varmaste året som någonsin registrerats, såvida inte det sker en oväntad och betydande temperaturminskning under de kommande månaderna – en händelse som är extremt sällsynt i historiska data.

Europa och utanför: Regionala värmeböljor och svalare områden

I Europa var juli 2024 särskilt varm, med temperaturer i genomsnitt 1,49°C över baslinjen för 1991-2020, vilket gör den till den näst varmaste juli för kontinenten, efter juli 2010. Södra och östra Europa drabbades hårdast av värmen, me-

dan nordvästra Europa upplevde mer måttliga förhållanden.

Globalt sett hade regioner som västra USA, västra Kanada, större delen av Afrika, Mellanöstern, Asien och östra Antarktis de största avvikelserna från genomsnittstemperaturerna. Däremot registrerade områden som västra Antarktis, delar av USA, Sydamerika och Australien temperaturer under genomsnittet, vilket illustrerar den komplexa och ojämna karaktären av klimatpåverkan.

Också haven känner av värmen

Världshaven speglade denna uppvärmningstrend. Havsyntans temperatur (SST) över 60°S–60°N nådde 20,88°C i juli 2024, den näst högsta temperaturen som någonsin registrerats för månaden, bara 0,01°C under rekordet som sattes i juli 2023. Detta markerar slutet på en 15-månadersperiod där SST konsekvent har satt månadsrekord.

Det är värt att notera att medan delar av ekvatoriella Stilla havet visade kallare än genomsnittli-

ga temperaturer, vilket tyder på en utvecklande La Niña, förblev lufttemperaturen över oceanerna ovanligt hög i många regioner och förvärrade effekterna av den globala uppvärmningen.

Implikationer för framtiden

Den ihållande höga temperaturen understryker hur brådskande det är att hantera klimatförändringarna. När 2024 närmar sig att bli det varmaste året som någonsin registrerats, fungerar data från juli som både en varning och en uppmaning till handling. De mönster vi ser är inte isolerade anomalier utan en del av en större trend som kräver global uppmärksamhet och samordnade ansträngningar för att mildra de värsta effekterna av en snabbt uppvärmande planet.

Om dessa trender fortsätter kommer återverkningarna att kännas över ekosystem, ekonomier och samhällen världen över, vilket gör det allt viktigare att påskynda insatserna mot hållbara lösningar.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

National Oceanic and Atmospheric Administration i USA: Juli hetast i historien

National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA) har bekräftat att juli 2024 var den varmaste månaden som någonsin registrerats på jorden. Denna alarmerande milstolpe markerar den fjortonde månaden i rad med rekordhög globala temperaturer, en stark indikator på den accelererande klimatkrisen.

Enligt NOAA:s National Centers for Environmental Information (NCEI) steg den genomsnittliga globala ytem-

peraturen i juli till häpnadsväckande 2,18 grader Fahrenheit över genomsnittet under 1900-talet. Denna aldrig tidigare skådade värmebölja brände stora delar av planeten, och Afrika, Asien och Europa genomled sina mest blåsiga julidagar någonsin. Även om Nordamerika upplevde sin näst varmaste juli, var effekterna av extrem värme på befolkningar och ekosystem fortfarande allvarliga.

Även haven visar tecken på en aldrig tidigare skådad stress. Juli månads havsyttemperaturer var de näst varmaste som uppmätts, en liten paus från de femton månader i rad med rekordvärme till havs. Experter varnar dock för att denna tillfälliga nedkylning

sannolikt inte kommer att signalera en vändning av den långsiktiga uppvärmningstrenden.

Konsekvenserna av denna ihållande hetta är långtgående. Extrema väderhändelser, såsom värmeböljor, torka och skogsbränder, har blivit allt vanligare och intensivare. Dessa katastrofer orsakar inte bara förlust av liv och egendom utan stör också ekonomier, livsmedelsförsörjning och ekosystem.

Om vi blickar framåt förutspår NOAA-forskare en 77-procentig chans att 2024 kommer att bli det varmaste året som registrerats, med en nästan säker topp-fem-place-ring. Denna dystra prognos

understryker det akuta behovet av globala åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaser och mildra de värsta effekterna av klimatförändringarna.

Det är forskarsamhället som slår larm. Dessa rekordhög temperaturer är inga anomalier utan snarare symptom på en planet i kris. När världen brottas med den eskalerande klimatkrisen är det absolut nödvändigt att beslutsfattare, företag och individer arbetar tillsammans för att övergå till en hållbar framtid.

KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Stora städer mycket hetare än omgivande landsbygd – En växande fara med klimatförändringarna

Städer, särskilt stora sådana, blir allt varmare än sina omgivande landsbygdsområden. Detta fenomen, känt som "urban heat island effect" eller "stadens värmeö", innebär att temperaturen i urbana miljöer kan vara betydligt högre än på landsbygden.

Konsekvenserna är allvarliga och kan påverka människors hälsa negativt, bland annat genom att öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar, luftvägsproblem och värmeslag. Med klimatförändringarna som hotar vår planet blir problemet med städernas värmeö alltmer akut.

Anledningen till värmeön är den artificiella infrastrukturen och de mänskliga aktiviteter som präglar städer. Jämfört med landsbygden, som ofta täcks av gräs, grödor, buskar eller skog, har urbana områden en betydligt större andel

asfalterade ytor. Vegetation hjälper till att kyla ner luften, medan asfalt och betong däremot absorberar värme, vilket leder till temperaturökningar. Dessutom bidrar byggnader och smala gator till att fånga värme genom att begränsa luftflödet. Även mänskliga aktiviteter, som uppvärmning av byggnader och bilkörning, ger upphov till ytterligare värme i stadsmiljön.

Sammantaget leder alla dessa faktorer till en urban värmeö-effekt, som är som mest påtaglig under natten. Då kan temperaturen i städer vara upp till 10°C högre än på landsbygden. Detta beror på att värmen som lagrats i byggnader och vägar under dagen avges under natten.

Effekten är särskilt tydlig i större städer. Exempelvis registreras regelbundet temperaturer i centrala London och Paris som är cirka 4°C högre än i omgivande landsbygd på natten. Både dessa städer, liksom många andra runt om i Europa och värl-

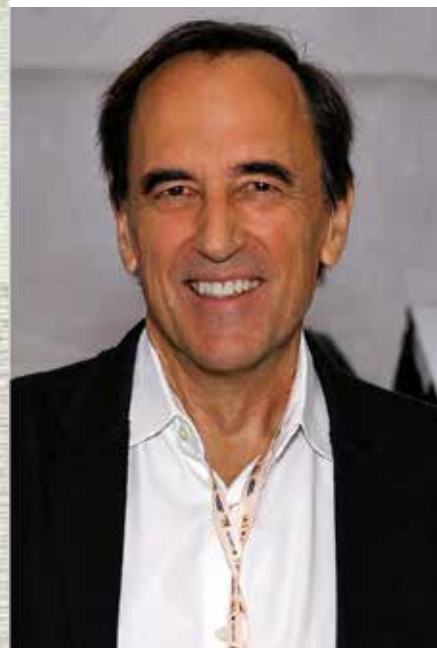
den, upplever värmepåfrestningar som leder till folkhälsoproblem.

För att hantera detta växande problem arbetar stadsplanerare och lokala myndigheter med att utveckla strategier för att minska värmepåfrestningen i städer. Lösningarna kan innefatta att öka andelen så kallad grönblå infrastruktur. Exempel på detta är ökad vegetations-täckning, till exempel genom gröna tak, och mer vattenytor. För att kunna genomföra dessa förändringar behöver man dock först skaffa sig en detaljerad bild över hur temperaturen varierar inom de urbana miljöer som man ansvarar för.

Att hantera städernas värmeö är en viktig del av arbetet för att göra städer mer hållbara och hälsosamma att leva i, särskilt med tanke på de framtida klimatförändringarna. Genom att minska värmepåfrestningen kan vi skapa en bättre livskvalitet för invånarna och samtidigt bidra till en mer hållbar framtid.(KÄLLA: C3S)

LITTERATUR

Jeff Goodell: Krönikören om klimatförändringar

Jeff Goodell har framstått som en av de mest framträdande rösterna om klimatförändringar i den litterära världen. Hans två senaste verk, "The Heat Will Kill You First" och "The Water Will Come", ger en skarp men nödvändig bild av den typ av värld som klimatförändringarna förbereder för oss.

Jeff Goodell är en välkänd amerikansk författare som har ägnat sin karriär åt att studera och rapportera om klimatförändringar. Goodell är född 1959 i Palo Alto, Kalifornien, och har upplevt ett omväxlande liv före sin karriär som författare. Han har arbetat som blackjack-dealer, glasmontör, städare, bartender, professio-

nell motorcyklist, redaktör för en rysk litterär tidskrift och teknikskribent på Apple.

Goodells mångsidiga bakgrund kan ha påverkat hans förmåga att närma sig klimatförändringarna från olika perspektiv. Han har lyckats kombinera vetenskaplig stringens och mänskligt berättande på ett sätt som gör hans böcker både informativa och engagerande.

Goodell är också en aktiv social influencer. Han har varit gästforskare i Nya Amerika och fick ett Guggenheim-stipendium 2020. Dessutom är han en regelbunden kommentator i olika medier.

Även om Goodells liv har varit fullt av äventyr och arbetslivserfarenheter, har han hittat sitt kall i att studera klimatförändringar. Hans skrifter är viktiga röster som hjälper oss att förstå omfattningen och konsekvenserna av denna globala utmaning.

"The Heat Will Kill You First" är en djupdykning i de förödande effekterna av en värmebölja. Goodell beskriver inte bara stigande temperaturer, utan studerar dess konkreta konsekvenser för människor, samhälle och ekosystem. Boken är både vetenskapligt informativ och mänskligt berörande, och den har fått mycket beröm från både kritiker och läsare.

"The Water Will Come" fokuserar å andra sidan på hotet från stigande havsnivåer. Goodell undersöker noga hur klimatförändringarna förändrar livet i kustområdena och vilka konsekvenser de kommer att få globalt. Boken är både en varning och en uppmaning till handling, och den har väckt en debatt om hur vi kan förbereda oss för framtida utmaningar.

Goodells skrivstil är tydlig och informativ, men samtidigt lyckas han förmedla en kän-

sla av brådska till läsaren. Hon kombinerar vetenskapliga fakta med personliga berättelser, vilket gör hennes böcker både informativa och inspirerande.

"Goodell är en mästare på att berätta historier som får oss att tänka och agera", skrev The New York Times Book Review. "The Heat Will Kill You First" är en oroväckande och nödvändig bok."

"Water Is Rising" har fått beröm för att ge en realistisk och konkret bild av effekterna av havsnivåhöjningen. "Goodell har lyckats fånga läsarens uppmärksamhet och väcka oro inför framtiden", skrev The Guardian.

Kuva: Author Jeff Goodell at the 2023 Texas Book Festival in Austin, Texas, United States. Larry D. Moore
Creative Commons Attribution 4.0

ASTRONOMI och ASTROLOGI

Merkurius Retrograd: Ett verkligt men magiskt fenomen i augusti 2024

När augusti 2024 rullar in är det dags för ännu en period av Merkurius retrograd, ett astrologiskt fenomen som fångar uppmärksamheten hos både stjärnskådare och astrologientusiaster. Denna händelse, som ofta beskylls för kommunikationsproblem, resekaos och tekniska störningar, är djupt rotad i både astronomiska observationer och kulturell folklöre.

Vad är Merkurius retrograd? Merkurius retrograd inträffar när planeten Merkurius ser ut att röra sig bakåt i sin omloppsbana, sett från jorden. Detta är en optisk illusion som inträffar tre till fyra gånger om året och varar i ungefär tre veckor varje gång. I verkligheten rör sig Merkurius inte bakåt, utan det är när den passerar jorden i sin omloppsbana som den verkar göra det.

Under augusti 2024 pågår retrograd från den 4 augusti till den 28 augusti. Under denna period rör sig Merkurius genom Jungfruns tecken, vilket den också styr, vilket enligt astrologer förstärker effekterna av denna period.

Merkuriusretrogradiastrologin Inom astrologin styr Merkurius kommunikation, resor, teknik och informationsutbyte. När Merkurius är retrograd anses dessa områden vara mer benägna till miss-

förstånd, förseningar och fel. Avtal som undertecknas, e-post som skickas eller reseplaner som görs under Merkurius retrograd anses ofta vara mer utsatta för problem.

Astrologer råder ofta till försiktighet under Merkurius retrograd och föreslår att man granskar detaljer noga, dubbelkollar kommunikationer och undviker att fatta stora beslut tills retrograden har passerat. Det är en tid då det rekommenderas att reflektera och omvärdera snarare än att starta nya projekt.

Augusti 2024 retrograd i Merkurius framhäver uppmärksamhet på detaljer, praktiska bekymmer och dagliga rutiner. Denna period kan medföra utmaningar relaterade till organisation, hälsa och analytiskt tänkande. Missförstånd kan uppstå oftare i professionella miljöer eller i frågor relaterade till hälsa och service.

Den kulturella betydelsen av Merkurius retrograd Merkurius retrograd har blivit ett kulturellt fenomen och används ofta humoris-

tiskt för att förklara vardagliga missöden. Från missade möten till datorhaverier, många människor hänvisar till Merkurius retrograd som en praktisk förklaring till livets små irriterande problem.

Det är dock viktigt att närma sig detta fenomen med ett balanserat perspektiv. Medan vissa människor tycker det är användbart att anpassa sina aktiviteter efter astrologiska insikter, ser andra Merkurius retrograd som en påminnelse om vikten av att sakta ner och öva tålmod, oavsett deras tro på astrologi.

Tips för att navigera under Merkurius retrograd Oavsett om du är en stark troende på astrologi eller bara nyfiken, här är några praktiska tips för att hantera Merkurius retrograd:

Dubbelkolla allt: Se till att alla detaljer i dina reseplaner, arbetsprojekt och andra viktiga åtaganden är bekräftade och ha reservplaner redo.

Utnyttja tiden för reflektion: Använd denna period för

att omvärdera tidigare projekt, relationer eller beslut. Fundera över vad som kanske behöver justeras snarare än att starta nya projekt.

Var flexibel: Var beredd på det oväntade och försök att vara anpassningsbar när planer går snett.

Vad händer härnäst? När Merkurius retrograd i augusti 2024 närmar sig sitt slut den 28 augusti, kommer många att dra en lättnadens suck. Oavsett om du tror på dess astrologiska påverkan eller inte, kan denna period fungera som en påminnelse om vikten av mindfulness, förberedelse och anpassningsförmåga i vår snabbvärdiga värld.

För dem som följer astrologi markerar slutet av Merkurius retrograd en återgång till smidigare kommunikation och planering. För andra kan det helt enkelt signalera slutet på en intressant period där himmelska händelser möter mänsklig nyfikenhet och kulturellt uttryck.

BIOGRAFISKT BIBLIOTEK

Eeva Kauppi - arvostettu oikeuspsykiatri ja vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja

☰ **Kuuntele** ▶

Eeva Kaupin kuuden sanan hoito-ohje: "rajaava rakkaus, valvottu vapaus, lempeä väkivalta"

Lapsuus

Eeva Ottila Kauppi syntyi vuonna 1921 Mäntylän suurperheen kuudentena lapsena. Perheeseen syntyi yhdeksän lasta, joista yksi poika kuoli maassa raivonneeseen espanjankuumeeseen. Isä oli torpan poika Kaarlo Vihtori Haavisto, joka toimi pehtorina Sigrid Ottilia Tammelan kotitalossa.

Sigrid ihastui talon pehtoriin ja sai alkuvastustuksen jälkeen vanhempiensa siunauksen avioliiton solmimiseen. Nuorelleparille annettiin jopa rahoitus tilan ostoon Kokemäen Kuurolasta. Silloisen tavan mukaan nuori isäntä raivasi suosta lisämaata saaden näin perheelleen keskikokoisen maatalon, jossa oli 20 ha viljeltyä ja 40 ha metsää. Sigridin isän vaatimuksesta kotiväyn oli muutettava nimensä Haavistosta Mäntyläksi.

NAISTEN ÄÄNI

Suomi Finland 100

Vaasan Suomalaisen Naisklubi ry:n kunniapuheenjohtaja.
Kuva klubin kuvakokoelmasta

Eeva Kauppi, en känd psykiater som verkade hela sitt liv i Vasa

Projektet "Kvinnor berättar": Tusen kvinnors berättelser lagts till i det biografiska biblioteket

Minst 50 berättelser med anknytning till Vasa! Flera nya berättelser!

Det finländska samhällets och kulturens historia har till stor del byggts på människors handlingar och inflytande, men kvinnornas roll i denna berättelse har ofta försumrats. Kvinnors handlingar, influenser och livserfarenheter har dokumenterats förvånansvärt lite i det kollektiva minnet. För att ändra på detta har projektet "Kvinnor berättar fötts," vars mål är att göra kvinnors berättelser och inflytande till en del av den finländska historieskrivningen.

Webbpublikationen Kvinnor berättar (Naisten Ääni), som lanserades 2017 för att fira Finlands 100-årsjubileum, är en del av Finlands Kvinnoförbunds arbete med att producera omfattande material om finländska kvinnors liv och deras inverkan på samhället. Kärnan i projektet är viljan att producera och sprida information om vad kvinnor har

gjort, hur de har bidragit till samhällets utveckling, hur de har levt och hur de har övervunnit livets utmaningar.

Våren 2024 publicerades den tusende biografien, och många fler har tillkommit sedan dess. Minst femtio historier berättar om kvinnor från Vasa eller kvinnor vars liv är kopplade till vår stad.

Det är skäl att nämna några kända Vasabor vars biografi finns i Kvinnornas röstbibliotek: Irma Rewell, Ritva Hyöky, Eeva Kauppi, Alexandra Frosterus-Sältin, Rosina Heikel,

Ett mångsidigt deltagande i nätpublikationen är välkommet, och nationella, lokala och familjekvinnor är välkomna att delta. Syftet är att lyfta fram olika berättelser och erfarenheter: vardagshjältinnor, de som slitit i organisationsarbetet, synliga och osynliga, högljudda och tysta. Vi vill sammanställa material som speglar de finländska kvinnornas mångsidiga bidrag till samhället och kulturen.

Du kan skriva nya biografiska artiklar för Women's Voice onlinepublikation

eller kopiera tidigare publicerade artiklar i kvinnoorganisationers tidskrifter, så länge det ursprungliga förlaget har tillstånd att publicera på nytt. Dessutom utmanar vi organisationer och enskilda medborgare att delta i insamlingen och dokumentationen av kvinnors berättelser i sina egna samhällen. Målet är att göra Women's Voice-projektet till en uppvisning i kvinnors styrka och samtidigt skapa en unik helhet av information om finländska kvinnors liv.

På sidan Bli en del av oss finns fler tankar och idéer om hur var och en av oss kan delta i projektet Women's Voice och göra de finländska kvinnornas berättelser mer synliga och meningsfulla. Kom med och hjälp oss att berätta de finska kvinnornas oförglömliga historier! Women's Voice-biblioteket är permanent online och kommer också att vara till nytta för forskare i årtionden framöver – eller århundraden!

Här hittar du Women's Voices biografiska bibliotek:

<https://www.naistenaani.fi/>

Viola Gahmberg, vaasalainen rakastettu Lis Laviola

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Viola Gahmberg, joka tunnetaan näyttämön lady Lis Laviolana, on tehnyt merkittävän 42 vuoden uran teatterissa.

Sukujuuret

Lis Saviolan sukujuuret ovat mielenkiintoiset. Hänen esivanhempien elämää ovat muokanneet suuret maailman tapahtumat, kuten Puolan jakautuminen ja Venäjän vallankumous. Esivanhemmat ovat kotoisin Puolasta, joka on ollut monien perimyssotien ja jakojen näyttämönä. Puola jaettiin vaiheittain Venäjän, Preussin ja Itävallan kesken, ja Wienin kongressissa 1815 suurin osa Puolan Kuningaskuntaa siirtyi Venäjän omistukseen. Kapinat ja vallankumoukset jatkuivat, ja alkoi häikäilemätön venäläistämistyö Venäjän vallankumoukseen

Viola Gahmberg

Viola Gahmberg, bättre känd som Lis Laviola

Fanny Churberg – Vaasasta lähtöisin oleva taiteen pioneeri ja Suomen Käsityön Ystävät - yhdistyksen perustaja

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Fanny Churberg syntyi 12. joulukuuta 1845 silloisessa Nikolainkaupungissa, eli nykyisessä Vaasassa. Hän oli lasarettilääkäri Matias Christian Churbergin ja hänen vaimonsa Maria Ulrika Peranderin seitsenlapsisen perheen kolmas lapsi. Neljä lapsista kuoli nuorena, ja Fanny menetti äitinsä vain 12-vuotiaana. Hän varttui kahden nuoremman veljensä, Waldemarin ja Torstenin, kanssa, ja osallistui heidän hoitamiseensa. Fannyn isän kerrotaan olleen hieman erikoinen luonteeltaan ja pitkään sairastellut ennen kuolemaansa vuonna 1865, kun Fanny oli 20-vuotias.

Teini-ikäisenä Fanny lähetettiin opiskelemaan vuosiksi 1857–1859 Porvooseen Emma Christina Peranderin tyttöpensionaattiin, ja sen jälkeen Viipurin tyttökouluun vuosina 1860–1861. Isänsä kuoleman jälkeen sisarukset muuttivat Helsinkiin tätinsä luokse.

Fanny saattoi olla kihloissa tunnetun taiteilijan Berndt Lindholmin kanssa, mutta he eivät koskaan avioituneet.

Fanny Churberg, en av 1800-talets stora konstnärer

Alexandra Theodora Frosterus-Sältin, unohdettu vaasalainen taiteilija

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Kuka on Suomen tunnetuin ja samalla unohdettuin naispuolinen taiteilija? Kenen teoksia miljoonat suomalaiset ovat ihastelleet yli sadan vuoden ajan? Kuka vaasalainen taiteilija on ollut unohdettu kymmenien vuosien ajan ilman, että Vaasassa olisi ainoatakaan muistomerkkiä tai patsasta hänelle, puhumattakaan siitä, ettei kaupungissa ole yhtään hänen mukaansa nimettyä katua? Kuka on taiteilija, jonka terveyttä edistäviä piirustuksia koululaisemme ovat katselleet 120 vuoden ajan? Kuka naispuolinen taiteilija on inspiroinut Eppu Normaalin koskettavaan lauluun "Murheellisten laulujen maa"? Kuka on vaasalainen taiteilija, jonka piirustukset olivat osasyynä siihen, että Suomessa oli historian alussa kieltolaki? Kuka on vaasalainen taiteilija, jonka taulu on presidentin kansliassa? Tämä kuuluisa taiteilija on tohtori Alexandra Theodora Frosterus-Sältin.

Lapsuus

Alexandra Frosterus syntyi 6. joulukuuta 1837 Inkoossa. Hänen vanhempansa olivat teologian professori Benjamin Frosterus ja Wilhelmina Sofia af Gadolin. Benjamin Frosterus oli syntynyt Pudasjärvellä 28. huhtikuuta 1792. Kalajoen kirkkoherran Johan Frosteruksen ja tämän ensimmäisen vaimon Marian Westzyntiuksen poikana. Robert Frosterus, Kuopion ensimmäinen piispa, oli hänen velipuolensa. Benjamin Frosterus väitteli teologiassa vuonna 1821 ja vihittiin papiksi 1824. Hänestä tuli kirkkohistorian professori vuonna 1829. Benjamin muutti perheeseen 1. toukokuuta 1838 Vaasaan. Hänestä tuli silloiselta nimeltään Mustasaaren ja Vaasan seurakunnan kirkkoherra. Alexandra vietti lapsuutensa Hagan pappilassa. Talo seisoo edelleen samalla paikalla lähellä Vanhaa Vaasa ja toimii nykyään Vaasan ruotsinkielisen seurakunnan edustustilana.

Alexandra Theodora
Frosterus-Sältin 1860-luvulla
(Museolaitos, kuva väritetty)

Alexandra Frosterus-Sältin, en känd vasa-konstnär

Pali-Maja, Marie Johansdotter Berg - Skrev första dikten om alkoholens negativa sidor

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Marie Johansdotter Berg, känd under sin pseudonym Pali-Maja, föddes den 10 december 1784 i Pali, en gårdsgrupp vid Österlandsvägen i Pörtom. Hennes far, Johan Hansson Uppgård, hade flyttat till Pörtom från Pjälax i Närpes, sedan han gift sig med Maria Greta Uppgård och därmed blivit ägare till hälften av ett hemman med namnet Uppgård. Då hemmanet skiftades fick familjen flytta till en äng med namnet Pala eller Pali, ett namn som lever kvar ännu i vår tid. Familjen hade 14 barn, varav 9 klarade sig till vuxen ålder. Isak Smeds berättar om familjen i den diktbok som publicerades år 1882: "Alla barnen var utrustade med klokt huvud och lyckliga anlag att lära allt vad som föll dem i hägen."

Hon avled den 11 oktober 1867 i Närpes. Hon var på sin tid den mest produktiva kvinnliga poeten i vårt land.

På sin tid var hon en av de mest aktade personerna i Närpesnejden. År 1882 publicerades en bok innehållande de dikter som återfunnits och i förordet till denna skriver lektor Isak Smeds från Petalax: "Den skaldinna, vars visor otvivelaktigt allmännast sjungas över hela Österbotten och vilken jag i barndomen i min hembygd hört med så stor beundrad och aktning omtalas."

Pali-Maj måste nog ha varit väldigt begåvad, för redan som 18-åring blev hon "skolmästarinna" och i den rollen handlade hon undervisningen av barn i många byar i Närpes. Redan som 18-åring började hon skriva dikter. Som 20-åring besökte hon Stockholm, en resa som gick med båt från Närpes. Hennes medresenärer lär ha betecknat henne som en "sångfågel".

År 1814 födde hon en son vars far var Mats Matsson Snickars från Normäs i Närpes. På den tiden var utomäktenskapliga förbindelser både skamliga och olagliga. Hon fick sota för detta "brott" med böter, men värre var att hon fick lida för sitt skamfilade anseende resten av sitt liv.

Pämbilden till den
diktsamling med Pali-Majas
dikter som utgavs år 1882

Pali-Maja, en poet född i Pörtom

**Här hittas alla berättelser:
<https://www.naistenaani.fi/>**

HÄLSA

Bearbetat kött och demens: Ny forskning visar på ett oroande samband

Nya forskningsrön har ökat oron över hälsoriskerna med bearbetat kött, särskilt dess potentiella påverkan på hjärnhälsan. En studie som presenterades vid Alzheimer's Association International Conference har lagt till bevis för att en kost rik på bearbetat rött kött kan vara kopplad till en ökad risk för demens.

Studien och dess resultat
Studien, som följde över 130 000 vuxna under mer än fyra decennier, visade att personer som konsumerade minst två portioner bearbetat rött kött per vecka hade en 14 % högre risk att utveckla demens jämfört med de som åt färre än tre portioner per månad. Bearbetat rött kött, som bacon, korv och charkprodukter, innehåller ofta konserveringsmedel som nitriter och höga nivåer av natrium, vilket tros bidra till kognitiv nedgång.

Intressant nog visade studien också att varje ytterligare daglig portion av bearbetat rött kött motsvarade en ko-

gnitiv åldring på 1,6 år. Denna effekt var särskilt tydlig i de delar av hjärnan som är ansvariga för språk och exekutiv funktion, vilket är avgörande för beslutsfattande och beteendekontroll.

Bearbetat vs. obearbetat kött: En viktig skillnad

Det är viktigt att notera att obearbetat rött kött, som färskt nötkött eller lamm, inte var kopplat till samma kognitiva risker. Faktum är att måttlig konsumtion av obearbetat kött till och med kan ha en skyddande effekt på hjärnhälsan, även om detta område kräver ytterligare forskning. Skillnaden mellan bearbetat och obearbetat kött är avgörande, eftersom det tyder på att de skadliga effekterna sannolikt beror på de tillsatser och konserveringsmetoder som används i bearbetat kött, snarare än själva köttet.

Större hälsoimplikationer

Denna forskning överensstämmer med tidigare studier som har kopplat bearbetat

kött till en rad hälsoproblem, inklusive hjärtsjukdomar, cancer och diabetes. De höga nivåerna av matfetter, natrium och kemiska konserveringsmedel i bearbetat kött är kända för att bidra till dessa tillstånd, som också är riskfaktorer för demens.

Kostrekommendationer för hjärnhälsa

Mot bakgrund av dessa resultat rekommenderar hälsospecialister att minska intaget av bearbetat rött kött och ersätta det med hälsosammare alternativ. Att införliva mer växtbaserade livsmedel som nötter, bönor och grönsaker i kosten minskar inte bara risken för demens utan stöder också det allmänna välbefinnandet. För dem som har begränsad tillgång till färska produkter kan alternativ som konserverade bönor (med reducerat natriuminnehåll) och frysta grönsaker vara praktiska och näringsrika substitut. Helhetsperspektivet Även om studiens resultat är

övertygande är det viktigt att komma ihåg att kosten bara är en del av pusslet när det gäller att förebygga demens. Ett holistiskt förhållningssätt till hjärnhälsa inkluderar också regelbunden fysisk aktivitet, tillräcklig sömn, socialt engagemang och mental stimulans. Eftersom vi lever längre blir de val vi gör idag kring vad vi äter allt viktigare för vår kognitiva hälsa. Att minska konsumtionen av bearbetat kött kan vara ett enkelt men betydelsefullt steg för att bevara hjärnans funktion och minska risken för demens när vi åldras.

Sammanfattningsvis understryker den växande mängden bevis mot bearbetat kött vikten av att göra medvetna kostval för att upprätthålla hjärnhälsan. Även om fallet inte är avgjort, tyder den nuvarande forskningen starkt på att när det gäller bearbetat kött är mindre mer – inte bara för våra hjärtan, utan också för våra hjärnor.

Det är möjligt att bota typ II-diabetes – dock inte lätt

Typ 2-diabetes har länge ansetts vara ett kroniskt, obotligt tillstånd. Ny forskning och verkliga insatser utmanar dock denna uppfattning.

En banbrytande studie i England, NHS Type 2 Diabetes Path to Remission (T2DR) -programmet, har visat lovande resultat när det gäller att vända sjukdomen. T2DR-programmet är en 12-månaders beteendebeslut intervention med fokus på viktminskning, med en inledande intensiv fas som inleder total kostersättning (TDR).

Detta tillvägagångssätt, även om det är krävande, har visat sig vara effektivt för att inducera remission hos ett betydande antal deltagare. Remission i detta sammanhang innebär att man uppnår normala blodsockernivåer utan behov av diabetesmedicin i minst tre månader.

Studien visade att cirka 27 % av deltagarna som påbörjade programmet och gjorde två HbA1c-mätningar uppnådde remission. Denna siffra ökade till 32 % bland dem som slutförde hela 12-månadersprogrammet. Dessa resultat är särskilt uppmanande eftersom de erhöles i en verklig miljö, snarare än i den kontrollerade miljön i en klinisk prövning.

Det visar att remission är möjlig för en betydande andel av personer med typ 2-diabetes genom ett strukturerat, stött viktminskningsprogram. Det är dock viktigt att erkänna de utmaningar som finns. Det är inte alla som påbörjar programmet som slutför det, och viktminskning, även om det är avgörande, är inte garanterat.

Studien belyser också svårigheten med att samla in omfattande data i en verklig miljö jämfört med en klinisk prövning.

Trots dessa begränsningar ger T2DR-programmet hopp för miljontals människor som lever med typ 2-diabetes. Det understryker vikten av livsstilsförändringar, särskilt viktminskning, för att hantera och potentiellt vända sjukdomen. Även om det inte är ett magiskt botemedel, representerar programmet ett betydande steg framåt inom diabetesvården. Den betonar behovet av fortsatt forskning, förbättrad tillgång till stödtjänster och personliga behandlingsplaner för att maximera fördelarna med viktminskningsinterventioner för personer med typ 2-diabetes.

I slutändan är T2DR-programmets framgångssaga ett bevis på kraften i mänsklig motståndskraft och potentialen hos livsstilsförändringar i kampen mot kroniska sjukdomar.

T2DR-programmet:

En djupdykning i interventioner NHS Type 2 Diabetes Path to Remission (T2DR)-programmet är ett omfattande tillvägagångssätt för diabeteshantering som fokuserar på viktminskning som en primär drivkraft för remission. För att uppnå detta använder programmet en mångfacetterad strategi som involverar: Inledande intensiv fas:

Total Kostersättning (TDR)
Programmet börjar med en tremånadersperiod av total kostersättning (TDR), där deltagarna uteslutande konsumerar måltidsersättningsprodukter. Dessa produkter är formulerade för att ge balanserad näring samtidigt som de avsevärt minskar kaloriintaget. Denna fas är avgörande för snabb viktminskning och förbättring av blodsockerkontrollen.

Beteendestöd och utbildning

Vid sidan av TDR får deltagarna intensivt beteendestöd och utbildning. Detta inkluderar: En-till-en-stöd: Engagerad vårdpersonal ger personlig vägledning och uppmaning under hela programmet. Gruppse-

ssioner: Deltagarna deltar i gruppsektioner för att dela erfarenheter, lära av andra och bygga upp ett stödnätverk. Utbildning om hälsosam kost: Deltagarna får omfattande utbildning om hälsosamma matvanor, portionskontroll och måltidsplanering. Fysisk aktivitet: Programmet betonar vikten av fysisk aktivitet och ger vägledning om hur man kan införliva motion i det dagliga livet.

Psykologiskt stöd:

Det är viktigt att ta itu med känslomässiga och psykologiska faktorer relaterade till viktminskning. Övergång till ihållande viktminskning Efter den inledande tre månader långa TDR-fasen övergår deltagarna till en ihållande viktminskningsfas. Detta innebär att man gradvis återinför vanlig mat samtidigt som man behåller de hälsosamma matvanor som man lärt sig under programmet. Fortsatt beteendestöd är viktigt under denna fas för att förhindra

att man går upp i vikt igen.

Långsiktigt projekt: T2DR-programmet syftar till att utrusta deltagarna med de verktyg och kunskaper som krävs för långsiktig viktminskning och diabeteskontroll. Detta inkluderar löpande stöd, regelbunden övervakning och strategier för att hantera potentiella utmaningar. Det är viktigt att notera att framgången för T2DR-programmet beror på en kombination av faktorer, inklusive deltagarnas motivation, följsamhet till programmet och tillgång till lämpliga stödtjänster. Även om programmet har visat lovande resultat är det inte en lösning som passar alla och individuella behov och omständigheter bör beaktas.

HÄLSA

Tandinflammation orsakar stroke hos unga, enligt en finländsk studie

Skyddar mot blodpropp i hjärnan

En ny finsk studie har kopplat parodontit, en allvarlig form av tandköttssjukdom, till en ökad risk för stroke hos unga vuxna. Forskningen, som publiceras i tidskriften »Journal of dental research«, fann man att personer i åldern 18 till 49 år med parodontit var betydligt mer benägna att drabbas av kryptogen ischemisk stroke (CIS), en typ av stroke med okänd orsak. Studien fann också ett samband mellan nyligen genomförda invasiva tandingrepp och en ökad risk för stroke, särskilt hos personer med ett hjärtfel som kallas patenterad foramen ovale (PFO). Forskare tror att inflammationen som orsakas av parodontit kan spela en roll i utvecklingen av blodproppar, vilket kan leda till stroke. Dessutom kan tandingrepp introducera bakterier i blodomloppet, vilket potentiellt ökar risken för stroke hos mottagliga individer. I studien betonas vikten av god munhälsa, särskilt för unga. Regelbundna tandkontroller och korrekt munhygien kan hjälpa till att förebygga parodontit och dess associerade hälsorisker.

Den nya alzheimermedicinen kommer till Finland nästa år?

Alzheimers sjukdom är en förödande sjukdom som gradvis tar bort minnet och tankeförmågan. Även om det ännu inte finns något perfekt botemedel finns det ljus i slutet av tunneln vid horisonten. Den amerikanska läkemedelsmyndigheten FDA har godkänt ett nytt alzheimerläkemedel, Lecanemab, för tidig behandling av sjukdomen.

Lecanemab är ett så kallat sjukdomsmodifierande läkemedel som tar bort plack från hjärnan, så kallad beta-amyloid. Dessa plack har kopplats till utvecklingen av Alzheimers sjukdom. Även om läkemedlet ännu inte har visat sig förlänga livet på patienter eller bota sjukdomen, har det visat lovande resultat genom att bromsa sjukdomsförloppet.

Lecanemab har i kliniska

prövningar visat sig signifikant minska amyloida plack i hjärnan. Detta är ett viktigt steg framåt, eftersom tidigare studier har antytt att amyloida plack är en nyckelfaktor i patologi vid Alzheimers sjukdom. Även om Lecanemab är ett lovande läkemedel är det viktigt att komma ihåg att det ännu inte är allmänt tillgängligt. Läkemedlets säkerhet och effekt behöver fortfarande undersökas mer ingående. Dessutom kan priset vara högt till en början, vilket kan begränsa dess tillgänglighet.

I Finland förväntas lecanemab komma nästa år om det godkänns av den finska läkemedelsmyndigheten Fimea, men introduktionen av läkemedlet kommer att kräva noggrann utvärdering och ett tydligt urval av patienter.

Det är viktigt att betona att forskningen kring Alzheimers sjukdom pågår och att nya behandlingar utvecklas hela tiden. Lecanemab är ett av

de lovande alternativen, men det är ännu inte lösningen på alla problem för personer med Alzheimers sjukdom. Mer forskning och utveckling behövs för att besegra Alzheimers en gång för alla.

Det finns dock anledning att hoppas att det i framtiden kommer att finnas möjlighet till effektivare behandlingar och till och med förebyggande av sjukdomen.

Obs:

Denna artikel är skriven på ett icke-tekniskt sätt och ersätter inte informationen från läkaren. Personer med Alzheimers sjukdom bör diskutera sina behandlingar med sin egen läkare.

PS

Europeiska läkemedelsverket har inte godkänt denna medicin och när den kommer till Finland är därmed helt öppet.

Linda Tigerstedt talade om ulcerös colit

En av sommarens sommarpratörer i Radio Vega är Linda Tigerstedt som för något år sedan insjuknade i ulcerös colit, en tarmsjukdom som kom att förändra hennes liv.

Hon berättar ingående om hur det är att sitta på wc flera timmar per dag och hur man då gärna reserverar någon bra bok att läsa.

Varje år diagnostiseras omkring 3000 finländare med en tarmsjukdom. En av dem som insjuknat är Linda Tigerstedt. Som utbildad näringsrådgivare kan hon använda sig av sina egna erfarenheter i arbetet. Hon lyfter upp att vi äter för mycket processad mat, för mycket fet mat, för mycket rött kött, för mycket salt men också för mycket socker. Vi äter helt enkelt för mycket, men det vi får i oss är näringsfattigt. Vi behöver tillräckligt med protein, goda fetter, grönsaker och fibrer för att orka och må bra. Dessutom sitter vi för mycket stilla, säger Linda Tigerstedt.

Jordprodukter, kompostjord och legionella-bakterier: varningar och tips

Hemträdgårdsmästare, var försiktiga!

Hantering av jord- och kompostprodukter kan utgöra en hälsorisk eftersom de kan innehålla legionellabakterier. Detta är inget nytt problem – under 2023 identifierades jord som smittkälla i fem fall av legionellos, av totalt 54 fall. Detta väcker frågan: Vad bör vi veta om legionellabakterier, deras historia och behandling?

Legionellabakterier har fått sitt namn efter ett amerikanskt legionärsmöte som hölls 1976. Många deltagare insjuknade i lunginflammation. Efter epidemin hittades bakterier av släktet Legionella i hotellets vattensystem. Legionellabakterier är vanliga i naturliga vatten och jordar och kan orsaka allvarlig sjukdom hos människor, särskilt i vattensystem som duschar, bubbelpooler och kylsystem.

Legionellabakterier sprids via luftvägarna via en inhalerad aerosol. De kan orsaka allvarlig lunginflammation, särskilt hos äldre personer och personer med försvagat immunförsvar. Symtom på lunginflammation kan vara feber, hosta, andfåddhet och bröstsmärtor. Vid misstanke om legionellainducerad lunginflammation är det viktigt att omedelbart söka läkarvård.

Lunginflammation orsakad av legionella behandlas vanligtvis med antibiotika som azitromycin eller levofloxacin. Behandlingens effekt påverkas av patientens allmäntillstånd och eventuella andra sjukdomar. Dessutom är det viktigt att minimera exponeringen för legionellabakterier genom förebyggande åtgärder.

Vid hantering av jord och kompostprodukter bör särskild försiktighet iakttas. Undvik att blåsa upp dem i luften, skydda sår på händerna och använd skyddshandskar. Tvätta händerna noggrant efter hantering och förvara jordpåsar borta från solljus. Efterlevnad av förebyggande åtgärder är nyckeln till att minimera riskerna med legionellabakterier.

Här är de anvisningar som Institutet för

hälsa och välfärd publicerade i våras:

Undvik att blåsa in jord och kompost i luften du andas.

Skydda sår på händer och trasig hud.

Använd skyddshandskar och tvätta händerna noggrant i slutet.

Öppna jordpåsen med öppningen vänd bort från ansiktet.

Fukta kompost eller kompost med lågt vattentryck, till exempel en vattenkanna, om det behövs.

Tvätta från jord- eller kompostmaterialredskap med lågt vattentryck.

Förvara jordpåsar borta från solen, eftersom innetemperaturen på påsen som förvaras i solen är mellan 20°C och 40°C, vilket är idealiskt för legionellabakterier att föröka sig.

Om dammet inte kan minskas på annat sätt, skyddar FFP-2 och FFP-3 nivåskydd mot exponering. Kom ihåg att placera skyddet tätt på ansiktet.

(Källa: bland annat thl.fi)

KONSTHISTORIA

Fanny Churberg: Konstnär med hela sitt hjärta

Fanny Churberg föddes den 12 december 1845 i dåvarande Nikolajstad, nuvarande Vasa. Hon var det tredje barnet i en familj med sju barn, där fadern Matias Christian Churberg var läkare och modern Maria Ulrika Perander. Fyra av barnen dog i ung ålder, och Fanny växte upp med sina två yngre bröder, Waldemar och Torsten.

Som tonåring skickades hon till Borgå för att gå i skola på Emma Christina Peranders flickpensionat åren 1857–1859. Hon gick också på flickskolan i Viborg åren 1860–1861. Modern dog redan 1858, när Fanny var bara 12 år gammal, och fadern dog 1865, när Fanny var 20 år. Syskonen flyttade till Helsingfors för att bo hos sin faster. Fanny var möjligen förlovad med Berndt Lindholm, men de gifte sig aldrig.

I Helsingfors började Fanny Churberg sina konststudier genom att ta privatlektioner. Hennes lärare var Selma Schaeffer och Alexandra Frosterus-Såltin (1865–1866), Emma Gyldén och Berndt Adolf Lindholm (1866–1867). Hon fortsatte sina studier som privat elev för Carl Ludwig åren 1867–1868 och 1871–1874 i Düsseldorf, Tyskland, där det fanns en välrenommerad konstakademi. Men hon återvände alltid till Finland för att måla under somrarna. Hon var också en av de första finska konstnärerna som studerade i Paris. Churberg var privat elev till Vilhelm von Gegerfelt i Paris år 1876. År 1878 besökte hon världsutställningen i Paris, och henn-

nes intresse för folkkonst ökade.

Churberg är en av de mest betydelsefulla figurerna i Finlands konsthistoria. Hennes korta men intensiva karriär lämnade ett bestående avtryck på den nationella konstscenen. Churbergs produktion är ex-

ceptionellt kraftfull och personligt präglad, och hennes målningar fascinerar och inspirerar än idag.

Churberg var en av de modiga kvinnor som bröt mot traditionella könsroller. Hon studerade konst i Düsseldorf, vilket var ovanligt

för kvinnor vid den tiden. Åren i Tyskland stärkte hennes intresse för landskapsmålning, som senare blev hennes huvudsakliga inriktning.

I Churbergs målningar är naturen mer än bara en bakgrund; den är huvudpersonen. Hon fångade den finländska naturens djupaste väsen, dess ljus, färger och stämningar. Hennes verk innehåller både kraft och råhet, men också djup kärlek och förståelse.

Churbergs mest kända målningar inkluderar "Efter åskan", "Höst i Borgå" och "Tallskog". Dessa verk är som fönster till en annan värld, där naturen är både vacker och skrämmande, lugn och stormig. Churberg lyckades förmed-

la en helhetsupplevelse till betraktaren som dröjer kvar länge.

Tyvärr blev Churbergs konstnärliga karriär kort av flera orsaker, bland annat på grund av hennes brors och hennes egen sjukdom. Karriären avbröts år 1880. Innan dess hade hon dock målat cirka 300 verk. Hon dog år 1892. Hennes död var en stor förlust för konstvärlden, även om hennes betydelse för den finska konsten blev uppenbar först i början av 1900-talet.

I Arena-tidningen nummer 1 år 1920 skrev Signe Tandefelt en lång artikel om Fanny Churberg. Artikelns sista stycke lyder: "Intensiteten som hon lade i allt sitt arbete genom livet, i yttre och inre

upplevelser, kunde inte undgå att tära på hennes livskraft och redan år 1892 var den slut för alltid. Hennes oavbrutna, outtröttliga liv fullt av arbete, Fanny Churberg ägnade endast några få år åt konstnärligt skapande, men det hon producerade under dessa år tillhör det bästa och mest personliga i finsk konst."

Fanny Churberg är fortfarande en av Finlands konstvärlds klarast lysande stjärnor. Hennes verk fortsätter att inspirera och förvåna generationer.

(Källa: bl.a. Wikipedia)

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE

We Must Inflict Maximum Damage on All Russian Positions, and We Are Doing That – Address by the President

I wish you good health, fellow Ukrainians!

The main points. There have already been several reports by Commander-in-Chief Syrskyi about the frontline situation and our operation in the Kursk region. We see that the occupier is suffering losses, and this is helpful, very helpful for our defense. It is about destroying the logistics of the Russian army and draining their reserves. We must inflict maximum damage on all Russian positions, and we

are doing that. I thank each of our warriors for their precision, I thank them for strength and for resilience. Commander-in-Chief Syrskyi reported on our defensive steps in the Donbas: Pokrovsk and Toretsk directions. As well as our advance in the Kursk region. We are eliminating the Russian military presence in the area of our operations there, and replenishing “the exchange fund” for our state.

Second. The new Ambassadors of the partner countries

– Belgium, India, the Netherlands, Slovakia, Italy, and Mexico – have arrived to work in Ukraine. I have received their letters of credence and am grateful for the clear support of our territorial integrity and international law. Also today, I held several meetings regarding our further diplomatic efforts aimed at bringing peace for Ukraine closer, a just peace, and at protecting our people. We are preparing some news.

And one more thing for today, which is extremely important. I spoke with members of the Council of Churches and Religious Organizations. And I am grateful for their support of our course towards spiritual independence of Ukraine. A draft law has been submitted to the Verkhovna Rada; it can actually guarantee that there will be no manipulation of the Ukrainian Church by Moscow. This draft law should work and contribute to the unity of Ukraine, our true spiritual unity.

I thank everyone who is strengthening the independence of Ukraine!

Glory to Ukraine!

License: Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International. The use of any materials posted on the website is permitted provided you link to www.president.gov.ua regardless of full or partial use of materials.

RYSSLAND

Märkliga nyheter från Moskva

Satan blandade sig i OS i Paris

Moskvatidningarna vet berätta att Satan orsakade att de Olympiska spelen i Paris misslyckades. Den ryska landslagstränaren Pokrovskaya lär ha sagt: ”Jag tror att det här OS har överträffat alla OS som någonsin hållits. Det fanns problem i TGokyo också, men de löstes på något sätt snabbt... har Satan kommit till jorden? Ochs sedan var kön vid dessa spel i främsta rummet. Jag har ett otäckt helhetsintryck”. Detta referat fanns i tidningen ”Ura”.

Några läsare kommenterar:
- En idrottare blev blöt i fjoden, drack vatten och blev sjuk. Låt oss nu tillsammans fundera på om Satan påverkade IOK:

Expresident Medvedev sjuk

Enligt uppgifter i ryska Telegram-kanaler är expresidenten Dmitry Medvedev svårt sjuk. Han ha konstaterats ha prostata-cancer som metastaserat till flera organ. Enligt ryska läkare har han högst 2 års tid kvar.

Putin överväger att förbjuda dollar. Och skilsmässor.

Enligt vad som väntas kommer dollar och euro att bli förbjudna i Ryssland i höst. Inga ryssar får alltså ha dollar- eller euro-sedlar. Dessutom kommer skilsmässor att bli förbjudna. Och barnlösa kommer art få en barnlöshets-skatt på 9%. Allt för att motverka befolkningsminskningen.

RUSSIAN WAR AGAINST UKRAINE

TASS a few days before the Russian invasion into Ukraine

TASS 20 Feb 2022, 22:56

Russia not invading Ukraine and has no such plans – Russian ambassador to US

The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy, Anatoly Antonov said

Federation, the United States, or any other country is no exception. Russian troops are on our sovereign territory. We don't threaten anyone. Why do other countries try to dictate to us where can we deploy our troops and how many. I would like to emphasize once again that this is our own territory. Can one even imagine that Russia will demand the U.S. not to deploy its troops in Alaska or Florida? I am sure that such a requirement would be unacceptable for the United States.," he said.

WASHINGTON, February 20. /TASS/. Russia has no plans of any "invasion" of Ukraine and is not implementing it now, Russian Ambassador to the United States Anatoly Antonov said in an interview with CBS.

"There are no such plans," he said.

"The leadership of our country has repeatedly declared and continues to declare its readiness to continue solving outstanding problems through diplomacy. <...> Every state has the right to protect its territory and borders. The Russian

The interview was aired on CBS on Sunday. The transcript released later demonstrated that the TV company has abridged Antonov's answers. The interview was not aired live.

The West and Kiev have recently been echoing allegations about Russia's potential invasion of Ukraine. Kremlin Spokesman Dmitry Peskov castigated these claims as "empty and un-

We don't threaten anyone.

founded", serving as a ploy to escalate tensions

Ukraine would have serious consequences.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone.

Peskov pointed out that Russia did not pose any threat whatsoever to anyone. However, Peskov did not rule out the possibility of provocations aimed at justifying such claims and warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern

=====

Comment:

"Peskov warned that attempts to use military force to resolve the crisis in southeastern Ukraine would have serious consequences."

Yes. He was perfectly right. It did have serious consequences. Above all for Russia.

Image: Lexica.art

Den bästa AI:n är ännu inte nominerad

I den snabbt utvecklade världen av artificiell intelligens har några modeller framträtt som frontlöpare i kampen om att skapa den mest kapabla och mångsidiga AI-assistenten. GPT-3.5, GPT-4, Gemini Pro, Monica och Claude 3.5 tävlar alla om toppositionen, var och en med sina egna styrkor och svagheter.

Medan AI-industrin fortsätter att avancera i halsbrytande fart förblir frågan om

vilken modell som regerar högst öppen för debatt.

GPT-3.5 och GPT-4, utvecklade av OpenAI, har väckt betydande uppmärksamhet för sina imponerande förmågor inom naturlig språkbehandling. GPT-3.5 erbjuder en bra balans mellan prestanda och kostnadseffektivitet, vilket gör den tillgänglig för ett bredare spektrum av användare. GPT-4, å andra sidan, skryter med förbättrade resonemangsförmågor och bättre kontextförståelse, men kommer med en högre pris-lapp.

Googles Gemini Pro har trätt in i striden med lovan- de multimodala förmågor,

kapabel att bearbeta och generera både text och bilder. Den- na mångsidighet ger den en fördel i vissa applikationer, särskilt de som kräver visuell förståelse tillsammans med språkbearbetning.

Monica, en mindre känd konkurrent, har skapat sig en nisch med sitt fokus på emotionell intelligens och empati i konversationer. Även om den kanske inte matchar den råa bearbetningskraften hos vissa konkurrenter, särskiljer dess förmåga att engagera sig i mer nyanserade, emotionellt medvetna dialoger den från mängden.

Claude 3.5, utvecklad av Anthropic, har fått erkännande för sin starka betoning på säkerhet och etiska överväganden. Med inbyggda skyddsmekanismer och ett åtagande om ansvarfull AI-utveckling tilltalar Claude 3.5 användare som prioriterar pålitlighet och etisk inriktning i sina AI-interaktioner.

Medan dessa modeller fortsätter att utvecklas, förändras deras relativa styrkor och svagheter. GPT-4.0, till exempel, lovar ännu större förmågor än sin föregångare, men detaljer förblir knapphändiga. Den snabba utvecklingstakten innebär att dagens leda-

re kan bli omsprungna av morgondagens innovation. Varje modell presenterar sin egen uppsättning fördelar och nackdelar. Medan vissa utmärker sig i rå bearbetningskraft och kunskapsbredd, lyser andra i specifika domäner eller i sitt tillvägagångssätt för användarinteraktion. Den "bästa" AI:n beror i slutändan på de specifika behoven och värdena hos användaren eller organisationen som implementerar den. När forskare pressar gränserna för vad som är möjligt inom AI kan vi förvänta oss att se ännu kraftfullare och mer sofistikerade modeller dyka upp. Konkurrensen mellan dessa AI-gigant-er driver innovation, och pushar var och en att förbättra och differentiera sig från mängden.

För närvarande förblir kronan som "bästa AI" oerövrade, där varje modell erbjuder sitt eget unika bidrag till fältet. När dessa teknologier fortsätter att avancera kommer användare och utvecklare alike behöva noggrant överväga sina specifika krav och etiska överväganden när de väljer en AI-modell.

AI-landskapet är långt ifrån fastställt, och det bästa kan faktiskt ännu vara på väg. När vi står på tröskeln till ännu större genombrott inom artificiell intelligens är en sak säker: kampen om att skapa den ultimata AI-assistenten är långt ifrån över.

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt(-Den här kan redan vara en klassiker för många!)
BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)
OMG: Oh My God, »Herre Gud!«(Uttrycker förvåning eller starka känslor)
IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt

artigt)
**** ASAP:**** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)
FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)
ETA: Estimated time of arrival, Beräknad ankomsttid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)
OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)
PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)
JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildfilformat)
GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)
TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)
WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)
HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att

prata)
GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)
Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)
DIY: Gör det själv (för de händigade människorna där ute)
VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)
TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)
TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)
Det här är bara ett smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klika dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den un-

derbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna! Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.
Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Wasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

Vad är det här för ett hus?

Förra veckans hus:
Ikonisk glasskiosk

PhotoScetch

De som vet litet mera är de som läser Wasa Dagblad

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Republiken president Alexander Stubb i Vaasa 27.4.2024

Kalevaspeleinen i Vaasa 27-30.6.2024

Kremlin gör natt av sina motsändare - 1939 liksom nu

Kärlfestival den 1000:e veckan!

HERE WE ARE vpress.se

En ny press: Grunden för lycka och demokrati

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

Kremlin gör natt av sina motsändare - 1939 liksom nu

KÖR-FESTIVALEN

HERE WE ARE vpress.se

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

Kremlin gör natt av sina motsändare - 1939 liksom nu

Puccinis "Tosca" kommer till Vaasa i januari

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Photo Supplement

Sinebrychhoffin taidemuseo

Sinebrychhoffin konstmuseum

Sinebrychhoff Art Museum

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Pörtöm kyrka
Pirttikylän kirkko
The Church in Pörtom

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

NAISTEN ÄÄNI-elämäntarkkariisto

KUORO-FESTIVAALI

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mysterious green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Cycling Week in Vaasa this week

Climate Change's Profound Impact on Finland

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

CHOIR FESTIVAL

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Mysterious green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Fero Järnefelt (1863-1937)

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

I K Inha (1865-1930)

I Replot 1895

Raippaluodossa 1895

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Hylkeenynti Raippaluodossa 1895

HERE WE ARE vpress.se

Wasa Dagblad
Wasa Daily
Photo Supplement

Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024

Kaleva Games in Vaasa 27-30.6

Jussi Adler-Olsen

A free for everyone in Vaasa

HERE WE ARE vpress.se

HOROSKOP FÖR AUGUSTI 2024

Väduren (21 mars - 19 april)

Du kommer vara festens mittpunkt vid varje grillfest, Väduren! Kom bara ihåg: den som sköter grillen har kontrollen över tången och ditt ego. Försök att inte utmana dem till en duell.

Oxen (20 april - 20 maj)

Din beslutsamhet är legendarisk, Oxen, men kanske är det dags att erkänna att monteringsanvisningarna till solstolen inte är ett personligt angrepp mot dig.

Tvillingarna (21 maj - 20 juni)

Social fjäril? Mer som en social trollslända denna månad! Du kommer att fladdra från event till event och imponera på alla. Bara glöm inte var du parkerade din kvast.

Kräftan (21 juni - 22 juli)

Hemmet är där hjärtat finns, Kräftan, och även där luftkonditioneringen finns. Låt andra kämpa i värmen medan du förvandlas till en filt-burrito med en bok.

Lejonet (23 juli - 22 augusti)

Augusti är din månad att ryta, Lejonet! Se bara till att din majestätiska man inte trasslar in sig i din partyhatt. Det är svårt att vara festens höjdpunkt när du sitter fast i glitter.

Jungfrun (23 augusti - 22 september)

Organisation är din grej, Jungfrun, men inte ens du kan alfabetisera molnen. Ta en paus från din färgkodade kalender och njut av lite spontant solbadande.

Vägen (23 september - 22 oktober)

Balans är nyckeln, Vägen, men om du spenderar mer tid på att väga för- och nackdelarna med vattenmelon kontra honungsmelon, kommer sommaren vara över. Välj bara en frukt!

Skorpionen (23 oktober - 21 november)

Din mystiska dragningskraft kommer vara på topp, Skorpionen. Var försiktig dock, för mycket grubblande vid poolen kan leda till oönskade solränder... och konspirationsteorier.

Skytten (22 november - 21 december)

Äventyret kallar, Skyt-

ten! Oavsett om det är att vandra på en ny stig eller prova den senaste glassmaken, gå framåt med mod. Men packa kanske en karta och lite laktas, bara för säkerhets skull.

Stenbocken (22 december - 19 januari)

Arbeta hårt, lek hårt, Stenbocken. Kom bara ihåg, din chef behöver inte en 15-slides Power-Point om varför din dag på stranden var produktiv. Njut av sanden mellan tårna!

Vattumannen (20 januari - 18 februari)

Din uppfinningsrika anda kommer att få dig att skapa den perfekta sommarcocktailen. Se bara till att det inte involverar ett kemiset, annars kanske du återupptäcker baksmällan.

Fiskarna (19 februari - 20 mars)

Drömmande Fiskarna, augusti är perfekt för dina dagdrömmar. Bara låt dem inte ta dig så långt bort att du glömmet solkrämen. Solbrännor är verkliga, även i fantasivärldar.

Njut av de knasiga vändningarna i augusti, och kom ihåg: allt finns i stjärnorna, men du har kontroll över solkrämen!

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

BRÅDSKA

Det är så mycket bråttom att man inte hinner göra någonting, sa Anttilans Amalia.

BLAND FLICKORNA

l's girl: Jag ska bli skådespelerska.

2:a tjejen: Jag ska bli målare. Hur är det med dig Selma?

Selma: Jag ska bli en rik änka.

LÄKARE

Doktorn: »Hör du, jag måste berätta för dig. Något har hänt mig idag som aldrig har hänt mig under hela min tid som läkare. - Jaha, säg mig, du måste ha botat någon.

BARN SOM BREVBÄRARE

»Var har du varit, min lilla älskling?» frågade lilla Alberts mamma, då han kom hem efter att ha varit försvunnen ett par timmar. »Ja ha vari ute mä Kalle å Olle å lekt brevbärare», svarade älsklingen.

»Jaså! Hur gick det till då?»

»Jo, vi gick omkring i alla husena häromkring och la brev i alla lådorna.»

»Men var det verkligen riktiga brev?»

»Joo då!» »Var fick ni dem ifrån då?» »Joo, ja hitta dom i mammas skrivbord-slåda. Den stod öppen, å de var så fina å där va en hel bunt å di va' ombundna mä skära sidenband.»

ETT SMUTSIGT DJUR

Lärarinnan: Nu är det bara ett djur kvar, som du inte räknat upp. Det har bors-tigt hår, av-skyr tvätt och renlighet och tycker om att rota i jorden. Vad är det för ett djur, lille Tomas?
Tomas: Det det är jag

GRATULATIONER:

—Gratulera mig. Jag har gift mig!

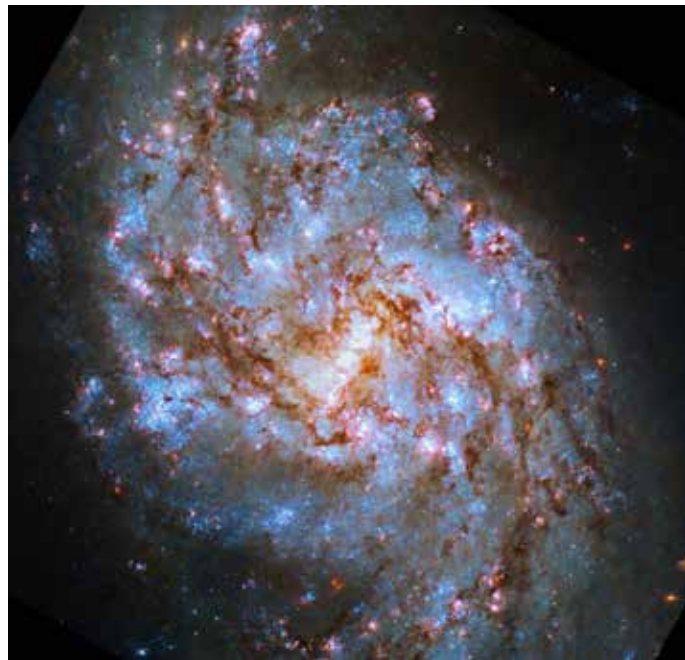
—Jag känner inte din hustru, så jag kan inte gratulera dig och jag känner dig, så jag kan inte gratulera din hustru.

GRÄL

—Kunna ej Karl och Emma klara upp sitt mellanhavande.

—De skulle båda vilja det, men de minnas icke om vad de grälade.

Veckans astronomiska bild:

Hubble's Views of Spiral Galaxy NGC

Face-on spiral galaxy, NGC 1087.

In Hubble's images, the gas and dust show up as hazy dark brown lanes, following the same spiral shapes. Its images are about the same resolution as Webb's, but the gas and dust obscure a lot of the smaller-scale star formation. The cores of Hubble's image may appear yellow, washing the central region in a soft glow and fully obscuring individual points of light. Hazy brown dust lanes may also cover part of this area. In Hubble's images, older stars are emitting some of the longest wavelengths of visible light Hubble captures, which is why the color assignments are different. (Compare the wavelengths of light Hubble and Webb observe.)

Image: NASA, ESA, CSA, STScI, Janice Lee (STScI), Thomas Williams (Oxford), Rupali Chandar (UToledo), PHANGS Team
Public domain

Nästa vecka:

:

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inlägg från våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt koimmer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Så sänd gärna inlägg till:

wasadagblad@gmail-com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning.

Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png, annonserna förminskas sedan till spaltbredd 46 mm.

WASA DAGBLAD

wasadagblad@gmail.com